

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยเกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก ในระหว่างปี พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2540 มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจในด้านต่างๆที่สำคัญทั่วประเทศ การขยายตัวที่สำคัญด้านหนึ่ง คือ ด้านอุตสาหกรรมการก่อสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2533 ภาวะการก่อสร้างที่เพิ่มขึ้นจากความต้องการด้านธุรกิจและด้านที่อยู่อาศัย ตามนโยบายขยายการลงทุนของรัฐบาลในขณะนั้น และจากความต้องการในการเร่งทำการขออนุญาตก่อสร้างอาคารให้แล้วเสร็จก่อนที่กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 ออกตามความใน พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร ปี 2522 จะบังคับใช้ จึงทำให้มีงานออกแบบสถาปัตยกรรมเป็นจำนวนมาก เกิดความต้องการสถาปนิกผู้ทำหน้าที่ในการออกแบบสถาปัตยกรรมมากขึ้น มีการขยายการรับจำนวนนักศึกษาสถาปัตยกรรมในสถาบันการศึกษาเพื่อผลิตสถาปนิกป้อนเข้าสู่ตลาดเพิ่มขึ้น มีสำนักงานสถาปนิกเปิดให้บริการออกแบบ และให้คำปรึกษางานทางด้านสถาปัตยกรรมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สำนักงานออกแบบแต่ละแห่งมีงานออกแบบสถาปัตยกรรมจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ทำให้เกิดการผลิตรายงานที่ในบางครั้งไม่ได้มาตรฐานทางด้านคุณภาพเพียงพอ เนื่องมาจากมีเวลาในการทำงานแต่ละชิ้นไม่มากนักและในบางครั้งมาจากกรณีที่เจ้าของโครงการต้องการให้โครงการออกแบบเสร็จในกำหนดเวลาอันสั้น หรือการให้สถาปนิกที่จบใหม่ ประสบการณ์ยังไม่เพียงพอรับผิดชอบงานที่ต้องใช้ประสบการณ์สูงในการแก้ปัญหา เป็นผลให้งานให้บริการออกมาไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควร เกิดงานสถาปัตยกรรมที่ไม่ได้มาตรฐานด้านคุณภาพปรากฏอยู่โดยทั่วไป

ต่อมาในระหว่างปี พ.ศ. 2537 - 2543 ภาวะเศรษฐกิจซบถดถอย การขยายตัวด้านอุตสาหกรรมก่อสร้างก็ซบถดถอยด้วย ผลให้งานออกแบบสถาปัตยกรรมน้อยลง ทำให้สำนักงานสถาปนิกจำนวนมากปิดตัวลง เนื่องจากไม่สามารถที่จะแบกรับภาระด้านค่าใช้จ่ายภายในสำนักงานได้ เกิดภาวะว่างงานของสถาปนิกเก่า และสถาปนิกที่จบใหม่ เมื่องานด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมน้อยลง ทำให้เกิดภาวะการแข่งขันกันเพื่อให้ได้งานมาอย่างมากในวงการศึกษา การคิดค่าบริการวิชาชีพถือเป็นบทบาทสำคัญในการให้ได้มาซึ่งงาน ดังจะเห็นได้ว่า ในบางครั้งมีการจัดประกวดแบบแนวความคิด พร้อมทั้งการประกวดราคาค่าบริการวิชาชีพในการออกแบบพร้อมๆกันไปด้วย ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมควร เพราะเสมือนการแข่งขันกันเสนอราคาในการทำงาน (ไตรวัฒน์ วิริยะศิริ, 2544) เป็นผลให้ลูกค้าในบางรายทำการแสวงหาผลประโยชน์โดยการลดค่าบริการวิชาชีพของสถาปนิกลงต่ำกว่าที่ควรจะเป็นและในบางครั้งต่ำกว่ามาตรฐานของสมาคมสถาปนิกสยามที่มีไว้ค่อนข้างมาก ทำให้มาตรฐานในการคิดค่าบริการทางวิชาชีพสถาปัตยกรรมในทางปฏิบัติลดต่ำลง ซึ่งไม่เป็นไปตามสภาพค่าใช้จ่ายในการให้บริการที่เป็นจริง ก่อให้เกิดผลเสียต่อวิชาชีพสถาปัตยกรรมโดยรวมในปัจจุบัน

ที่ผ่านมาทางสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ได้มีการออกแนวปฏิบัติและระเบียบสำหรับเป็นแนวทางในการปฏิบัติวิชาชีพของมวลสถาปนิก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 จนถึงฉบับปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2537 มีเนื้อ

หาในเรื่องของขอบเขตการให้บริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม แนวทางการคิดค่าบริการ และมรรยาทในวิชาชีพ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า แนวทางปฏิบัติและระเบียบปฏิบัติต่างๆที่ได้ประกาศใช้ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มักล้มเหลว ผลในทางปฏิบัติค่อนข้างน้อย จึงควรจะได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน หมวดที่ 3 แห่งมาตรฐานการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2532 ว่าด้วยค่าบริการวิชาชีพชั้นพื้นฐาน¹ ซึ่งความคิดเห็นนี้เป็นที่สอดคล้องกับความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญที่ทำการศึกษามีประสบการณ์ในด้านการปฏิบัติ วิชาชีพสถาปัตยกรรม ที่กล่าวว่า การคิดค่าบริการวิชาชีพในปัจจุบันไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับการทำงานจริง และยังไม่เป็นไปตามแนวปฏิบัติของสมาคมสถาปนิกสยามฯอีกด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับการคิดค่าบริการวิชาชีพนี้ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการที่ประชาชนทั่วไปไม่เข้าใจวิชาชีพ สถาปนิก ว่าสถาปนิกให้บริการอะไร ผู้ว่าจ้างกำลังที่จะเสียเงินสำหรับค่าอะไรบ้าง การมองไม่เห็นถึงคุณค่าของ งานออกแบบ และความรับผิดชอบในฐานะสถาปนิกต่องานนั้นๆ มองแต่เพียงว่าเป็นผู้ที่เขียนแบบอาคารเพื่อ การก่อสร้างเท่านั้น ไม่เข้าใจบทบาทของสถาปนิกต่อสังคมและสภาพแวดล้อม สภาพการณ์นี้ไม่ก่อให้เกิดผลดี ต่อวิชาชีพสถาปัตยกรรม เพราะเมื่อวิชาชีพมีค่าตอบแทนที่ต่ำหรือไม่คุ้มค่ากับการทำงาน ผู้ที่มีความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ ก็จะมี ความสนใจที่จะเข้ามาเรียนในวิชาชีพนี้น้อยลง เกิดการไหลออกของมันเป็นสมองสู่ภายนอก วิชาชีพและยังเป็นผลต่อมาตรฐานของการยอมรับในวิชาชีพในสังคมยิ่งตกต่ำลงมากยิ่งขึ้น (วิรุฒิ โอ ตระกูล, 2544) และปัญหาที่เกิดขึ้นกับสถาปนิกเองซึ่งยังไม่มีความเข้าใจที่เพียงพอต่อพื้นฐานในการคิดค่า บริการวิชาชีพ ทำให้ไม่สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จาก การเกิดความ ไม่แน่ใจในวิธีการคิด หรือจำนวนค่าบริการที่ควรจะคิดกับลูกค้าในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงขอบเขตการทำงานใน ระหว่างที่ทำงานไปแล้ว หรือ กรณีที่แบบมิได้นำไปก่อสร้าง ต้องหยุดชะงักไปเมื่อมีการออกแบบรายละเอียดแล้ว แต่ยังไม่ได้เขียนแบบการก่อสร้าง ทำให้ไม่สามารถติดตามวิธีพื้นฐานจากเปอร์เซ็นต์ของค่าก่อสร้างตามที่ตกลง กันไว้ในตอนเริ่มแรก เป็นต้น และตัวสถาปนิกเองก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกำหนดค่าบริการวิชาชีพ สถาปัตยกรรมของสถาปนิก ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องและจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงเป็นพื้นฐานในการคิดค่า บริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการคิดค่าบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมและ นำไปประยุกต์ใช้ในวิธีการคิดค่าบริการแบบต่างๆ ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารวบรวมปัจจัยที่มีผลต่อการคิดค่าบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม
2. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการคิดค่าบริการสถาปัตยกรรมในมุมมองของสถาปนิกที่มี ประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน

¹ วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, ผ.ศ. วีระ อินพันทัง, และ ผ.ศ.ดร. สันติ จันวิลาสวงศ์, "สถานภาพผลงานทางวิชาการสาขา สถาปัตยกรรมในประเทศไทย," วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2534 (2534): 11-

3. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยในการคิดค่าบริการวิชาชีพแต่ละปัจจัยว่ามีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาปนิกที่มีสำนักงานหรือมีการให้บริการวิชาชีพอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และยังคงปฏิบัติวิชาชีพอยู่ในปัจจุบัน และเป็นผู้ที่ทำการคิดค่าบริการวิชาชีพต่อลูกค้าในการทำงานจริง
2. จำนวนกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาและได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดถูกต้อง
3. ศึกษาเฉพาะปัจจัยในการคิดค่าบริการวิชาชีพด้านงานออกแบบสถาปัตยกรรมหลัก ตามที่มีการปฏิบัติจริง และมีแนวทางกำหนดไว้ในมาตรฐานการปฏิบัติวิชาชีพ ในหนังสือคู่มือสถาปนิก 2537 ของสมาคมสถาปนิกสยามฯ ไม่รวมถึง การให้บริการด้านการอำนวยความสะดวกก่อสร้าง การพิจารณาตรวจสอบ งานวางโครงการและงานแผนผังบริเวณ และงานให้คำปรึกษา ตามความหมายในกฎกระทรวง ฉบับที่ 9 พ.ร.บ. วิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2508 และไม่พิจารณาการคิดค่าบริการในเรื่องที่จะต้องเกี่ยวข้องกับวิศวกรรมมาเป็นปัจจัยสำคัญ ในประเด็นที่ศึกษา
4. การศึกษาไม่รวมไปถึง วิธีการในการคิดค่าบริการของสถาปนิกในรายละเอียดแต่ละวิธี โดยจะศึกษาเฉพาะปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม ในลักษณะที่มีพื้นฐานมาจากวิธีการคิดจากค่าใช้จ่ายในการให้บริการเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการคิดค่าบริการวิชาชีพที่เป็นการให้บริการงานออกแบบสถาปัตยกรรมหลัก ตามที่มีการปฏิบัติจริง และมีแนวทางไว้ในมาตรฐานการปฏิบัติวิชาชีพ ในหนังสือคู่มือสถาปนิก 2537 ของสมาคมสถาปนิกสยามฯ ไม่รวมถึงการให้บริการผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือในลักษณะการแลกเปลี่ยนข้อมูล แบบแปลนต่างๆกันทางอินเทอร์เน็ตหรือ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ใดๆทั้งสิ้น
2. จำนวนกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามต้องการจริงๆ และถูกจำกัดด้วยความยากในการหาตัวอย่าง ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างจึงไม่มากนัก อาจจะทำให้ไม่สามารถเป็นตัวแทนการปฏิบัติวิชาชีพของสถาปนิกทั้งหมดได้
3. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยอิงกลุ่มอายุในการทำงาน ประสบการณ์ของสถาปนิกเป็นหลัก เพื่อให้สะดวกในการหากกลุ่มตัวอย่าง และสะดวกในการเก็บข้อมูล และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยขนาดและลักษณะของบริษัทที่สถาปนิกผู้นั้นทำงานอยู่จะถือเป็นส่วนหนึ่งในการเก็บข้อมูล

ข้อจำกัดของการวิจัย

ปรัทธรรววรรณกรรมที่ได้ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการสรุปข้อมูล ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะหาตัวอย่างจากกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชีย หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ เนื่องจากเวลาอันจำกัด และความจำกัดด้านข้อมูลจากแหล่งที่สามารถค้นหาได้ จึงได้ทำการใช้ตัวอย่างจากประเทศสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ แทน ซึ่งอาจจะไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างชัดเจนทีเดียวเนื่องจากมีความแตกต่างทางด้านระดับการพัฒนาทางวิชาชีพ วัฒนธรรม และภาวะทางเศรษฐกิจกับประเทศไทย แต่ก็น่าจะสามารถใช้อ้างอิงได้ เนื่องด้วยวิชาชีพสถาปัตยกรรมมีรากฐานจากกลุ่มประเทศตะวันตก

จำนวนกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามต้องการจริงๆ และถูกจำกัดด้วยความยากในการหาตัวอย่าง ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างจึงไม่มากนัก อาจจะทำให้ไม่สามารถเป็นตัวแทนการปฏิบัติวิชาชีพของสถาปนิกทั้งหมดได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การปฏิบัติวิชาชีพ และ การปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม หมายถึง การให้บริการการออกแบบสถาปัตยกรรมหลัก ตามที่มีแนวทางกำหนดไว้ในมาตรฐานการปฏิบัติวิชาชีพ ในหนังสือคู่มือสถาปนิก 2537 ของสมาคมสถาปนิกสยามฯ

ค่าบริการวิชาชีพ หมายถึง ค่าตอบแทนในการให้บริการการออกแบบทางสถาปัตยกรรม

โครงการ หมายถึง งานสถาปัตยกรรมที่เป็นงานสถาปัตยกรรมหลัก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัย และความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการคิดค่าบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ในการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมของสถาปนิก
2. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจระหว่างสถาปนิกและลูกค้าถึงพื้นฐานที่มาของสิ่งที่สถาปนิกควรที่จะต้องคำนึงถึงในการคิดค่าบริการวิชาชีพ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการคิดค่าบริการวิชาชีพต่อไปในอนาคต ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริง
4. เพื่อเป็นข้อมูลในการให้ความรู้แก่นิสิตสถาปัตยกรรม หรือสถาปนิกที่เพิ่งจบการศึกษาใหม่ในการเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลกระทบในการคิดค่าบริการวิชาชีพและวิธีการให้บริการให้มากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เป็นสถาปนิกที่ให้บริการ หรือมีสำนักงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและยังคงให้บริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมอยู่เท่านั้น
2. กลุ่มตัวอย่าง จะเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ
 - 2.1 สถาปนิก ประสบการณ์ 3 ปี - 11 ปี
 - 2.2 สถาปนิก ประสบการณ์ มากกว่า 11 ปี -19 ปี
 - 2.3 สถาปนิก ประสบการณ์มากกว่า 19 ปี ขึ้นไป

วิธีการศึกษา

1. ทำการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร บทความ งานวิจัย หนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับค่าบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม
2. สัมภาษณ์สถาปนิกผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติวิชาชีพ หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านการปฏิบัติวิชาชีพ เพื่อรวบรวมประเด็นในการจัดทำข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ เพื่อนำไปศึกษาต่อและจัดทำแบบสอบถาม
3. สรุป รวบรวม เอกสารที่ได้ทำการศึกษา และผลจากการสัมภาษณ์เบื้องต้น เป็นปัจจัยต่างๆและความสัมพันธ์เพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล
4. ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ในประเด็นสำคัญ จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้เลือกไว้
5. วิเคราะห์ข้อมูล และทำการสรุปผล โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ Microsoft excel และการสรุปข้อมูลเชิงบรรยาย
6. วิเคราะห์สรุปและเสนอข้อเสนอนะ

เครื่องมือที่ใช้

1. ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในการสัมภาษณ์ในการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น
2. ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูลในบางประเด็นละเอียด ประกอบการวิเคราะห์สรุปผล
3. ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเพื่อมาวิเคราะห์ สรุปผล